

DOPİNGİN KAPSAMI

Doping, Yasaklılar Listesi'nde bulunan yasaklı maddelerin veya yöntemlerin kullanımı olarak bilinmektedir. Ancak günümüzde yeni tanımlamalara göre, yasaklı maddeleri ve yöntemleri kullanmaya teşebbüs etme, bulundurma ve ticaretini yapmanın yanı sıra doping kontrolünde hile yapma, doping kontrolüne katılmama, doping yapan sporculara yardımcı olma da dopinge mücadele kurallarının ihlali olarak kabul edilmektedir.

Sporcunun kullanması yasak maddeler ve yöntemler, *WADA* tarafından her yıl güncellenerek yayımlanan Yasaklılar Listesi'nde tanımlanır.

Anabolik androjenik steroidler, diğer anabolik ajanlar, peptid hormonları, büyüme faktörleri ve diğer benzeri maddeler, beta-2 agonistler, hormon ve metabolik modülatörler, idrar söktürücüler ve diğer maskeleyici ajanlar, kan dopingi ve kan bileşenleri kullanımı, kimyasal ve fiziksel manipülasyonlar, gen dopingi, yarışma içi veya yarışma dışı, her zaman yasak olan maddeler ve yöntemler sınıfını oluşturmaktadır. Uyarıcılar, narkotikler, kannabinoidler ve glikokortikosteroidler, yarışma içinde kullanımı yasak olan maddelerdir. Alkol ve beta bloke ediciler ise belli bazı spor dallarında yasaklı olan maddelerdir.

Yasaklı Maddeler ve Yöntemlerin Kapsamının Belirlenmesi

Yürürlükteki Yasaklılar Listesi Türkiye Dopinge Mücadele Talimatı'nın ayrılmaz bir parçasıdır. Bu talimat Dünya Dopinge Mücadele Kurallarında tanımlandığı şekilde *WADA* tarafından yayımlanan ve gözden geçirilen Yasaklılar Listesi'ni bünyesinde barındırmaktadır. Dopinge Mücadele Komisyonu'nun, geçerli olan Yasaklılar Listesi'ni tüm ulusal federasyonlara göndermesi ve her bir ulusal federasyonun da geçerli olan yasaklı maddeler listesini kendi üyelerine ve katılımcılarına iletmesi gerekmektedir.

Yasaklılar Listesi, *WADA* tarafından ihtiyaç duyulduğu zamanlarda ivedilikle gözden geçirilir ve yayımlanır. Ancak öngörülü davranmak adına, değişiklik yapılıp yapılmadığına bakılmaksızın her yıl yeni bir Yasaklılar Listesi yayımlanır. *WADA*, kendi web sayfasında Yasaklılar Listesi'nin daima en son şeklini bulundurur. Yasaklılar Listesi, sporda dopingle mücadeleye ilişkin *UNESCO* Uluslararası Sözleşmesi'nin de ayrılmaz bir parçasıdır.

Yasaklı maddeler ve yasaklı yöntemler ile Yasaklılar Listesi'nde veya onun güncellenmiş hâlinde aksi belirtilmedikçe, Liste'nin ve Liste'de yapılan değişikliklerin, dopingle mücadele talimatı uyarınca, *WADA* tarafından yayımı tarihinden üç ay sonra yürürlüğe girer.

Yalnızca bir tane Yasaklılar Listesi bulunmaktadır. Hem yarışma içi, hem de yarışma dışı yasaklanan maddeler, maskeleyici ajanlar ve anabolizanlar gibi antrenman sırasında kullanıldıklarında uzun süreli performans artırma etkisine sahip olabilen maddeleri kapsayabilir. Yasaklılar Listesi'nde yer alan bütün maddeler ve yöntemlerin müsabaka sırasında kullanılması yasaktır. Yalnızca müsabaka sırasında kullanılması yasak olan bir maddenin müsabaka dışında kullanılması, müsabaka sırasında alınan bir örnekte maddeye veya onun metabolitlerine ilişkin bir aykırı analitik bulgunun tespit **edilmemesi** koşuluyla "dopingle mücadele kural ihlali" sayılmaz.

WADA, Yasaklılar Listesi'ne belli bir spor branşıyla ilgili olarak ilave maddeler veya yöntemler dâhil edebilir (örneğin atıcılık için beta-bloke ediciler). Ancak bu madde ve yöntemler de Yasaklılar Listesi'nde belirtilir. Belli bir spor dalı Yasaklılar Listesi'nden muaf tutulamaz (Örneğin zekâya dayalı sporlar için Yasaklılar Listesi'nden anabolizanların çıkarılması gibi). Bu kararın gerekçesi, kendisini sporcu olarak tanımlayan herkesin kullanmaması gereken belli bazı temel doping maddelerinin mevcut olmasıdır.

Anabolizan ve hormon sınıfına giren maddeler ve Yasaklılar Listesi'nde tanımlanan uyarıcı ve hormon antagonisti ve modölatörü olan maddeler hariç olmak üzere, bütün yasaklı maddeler "Tanımlanmış Maddeler" kapsamındadır olacaktır. Yasaklı yöntemler, tanımlanmış maddeler olarak kabul edilmemektedir.

Dünya Dopingle Mücadele Kurallarının hazırlanması aşamasında, kuralların uygulanması sırasında uyumluluğu destekleyecek esnek olmayan yaptırımlar ile her bir olgunun kendi koşullarını dikkate alan daha esnek yaptırımlar arasında uygun bir dengenin sağlanması konusunda ilgili taraflar arasında kapsamlı tartışmalar yaşanmıştır. Bu denge üzerindeki tartışmalar, Dopingle Mücadele Kurallarını yorumlayan çeşitli CAS kararlarında da devam etmiştir. Dünya Dopingle Mücadele Kuralları ile ilgili üç yıllık deneyimin ardından, sporcudan alınan örnekte yasaklı bir maddenin veya onun metabolitlerinin veya belirteçlerinin bulunması ve yasaklı bir madde veya yasaklı bir yöntemin sporcular tarafından kullanılması veya kullanılmaya teşebbüs edilmesi kapsamında bir dopingle mücadele kuralı ihlalinin ortaya çıkması, yine kusursuz sorumluluk ilkesine dayanması gerekiyorsa da, Dünya Dopingle Mücadele Kuralları kapsamındaki yaptırımların, sporcunun veya diğer kişinin sportif performansını artırma amacıyla olmadığını açıkça kanıtlaması hallerinde daha esnek olması gerektiği konusunda ilgili taraflar arasında geniş bir uzlaşma sağlanmıştır.

WADA'nın Yasaklılar Listesi'nin, yeni yasaklı madde sınıfları eklemek suretiyle genişletmesi hâlinde, yeni yasaklı madde sınıfı kapsamındaki yasaklı maddelerin tamamının veya bir kısmının tanımlanmış maddeler olarak kabul edilip edilmeyeceğine WADA Yönetim Kurulu karar verir.

Dünya Dopingle Mücadele Kurallarının, Yasaklılar Listesi'ne eklenecek olan yasaklı maddeler ve yasaklı yöntemleri belirlemesi ve maddelerin Yasaklılar Listesi'nde sınıflandırılmasıyla ilgili olarak *WADA*'nın vereceği kararlar nihaidir ve o kararlara, bu madde veya yöntemlerin maskeleyici veya performans artırıcı niteliği olmadığı, sağlık riski oluşturmadığı veya sporun ruhuna aykırı olmadığı gerekçesiyle sporcular veya diğer kişiler tarafından itiraz edilemez.

Belirli bir durumda herhangi bir maddenin bu kriterleri (madde ve yöntemleri Yasaklılar Listesi'ne dâhil etmeye ilişkin kriterleri) yerine getirip getirmediği sorusu dopingle mücadeleye ilişkin bir kuralın ihlaline karşı bir savunma olarak ileri sürülemez. Örneğin, tespit edilen yasaklı maddenin o belirli spor dalında performans arttırıcı bir etkiye sahip olmayacağı ileri sürülemez. Tersine, Yasaklılar Listesi'nde mevcut bulunan bir madde bir sporcudan alınan örnekte bulunduğu zaman doping yapılmış sayılır. Benzer şekilde, anabolizanlar sınıfına dâhil edilmiş bir maddenin o sınıfa dâhil olmadığı iddia edilemez.

Tedavi Amaçlı Kullanım İstisnası

Tıbbi olarak belgelenmiş bir rahatsızlığı bulunan ve tedavisi için yasaklı bir madde ya da yasaklı bir yöntemi kullanması gereken sporcular önce bir *TAKİ* (Tedavi Amaçlı Kullanım İstisnası) onayı almalıdırlar. *TAKİ*'ye ilişkin uluslararası standarda uygun olarak onaylanan Tedavi Amaçlı Kullanım İstisnası'nın bulunması durumunda, yalnızca söz konusu yasaklı madde ve yasaklı yöntemle ilgili olarak, sporcudan alınan örnekte yasaklı bir maddenin veya onun metabolitlerinin veya belirteçlerinin bulunması, yasaklı bir madde veya yasaklı bir yöntemin sporcular tarafından kullanılması veya kullanılmaya teşebbüs edilmesi, yasaklı madde ve yasaklı yöntemlere sahip olunması veya yasaklı maddenin veya herhangi bir yasaklı yöntemin uygulanması veya uygulamaya teşebbüs edilmesi, "dopingle mücadele kural ihlali" sayılmaz.

Dopingle Mücadele Komisyonu tarafından kayıtlı doping kontrolleri havuzuna dâhil edilmiş olan sporcular ve herhangi bir ulusal turnuvaya katılan diğer sporcular Dopingle Mücadele Komisyonu tarafından verilmiş ya da tanınmış bir *TAKİ* onayı almalıdırlar. Bir *TAKİ* onayı almak için başvuru mümkün olan en kısa süre içinde yapılmalıdır. Kayıtlı doping kontrolleri havuzuna dâhil olan bir sporcu söz konusu olduğu zaman, bu başvuru sporcuya havuza dâhil edilmiş olduğu kendisine ilk bildirildiği zaman ve acil durumlar hariç olmak üzere her koşulda sporcunun turnuvaya katılmasından en geç 30 gün önce başvuru yapılmak zorundadır. Dopingle Mücadele Komisyonu tarafından verilen *TAKİ* onayları sporcunun ulusal federasyonuna bildirilir. Eğer uluslararası federasyonun kuralları, ulusal dopingle mücadele kuruluşunun uluslararası düzeydeki bir sporcuya *TAKİ* onayı vermesine izin veriyorsa, uluslararası düzeydeki sporculara ya da kayıtlı doping kontrolleri havuzuna dâhil edilmiş olan sporculara, Dopingle Mücadele Komisyonu tarafından verilen *TAKİ* onayları *ADAMS* yoluyla hem uluslararası federasyona hem de *WADA*'ya bildirilir.

Doping kontrollerine tabi olan diğer sporcular (örn. dopingle mücadele komisyonu tarafından kayıtlı doping kontrolleri havuzuna dâhil edilmemiş ve herhangi bir ulusal müsabakaya katılmayan ancak doping kontrollerine tabi olan sporcular) dopingle mücadele komisyonu ya da ulusal spor federasyonlarının kuralları çerçevesinde dopingle mücadele komisyonundan ya da ulusal spor federasyonları tarafından yetkilendirilmiş diğer kurumlardan *TAKİ* onayı almalıdırlar. Ulusal federasyonlar böyle bir *TAKİ* onayı alındığını derhâl dopingle mücadele komisyonuna bildirecektir.

Dopingle mücadele komisyonu, *TAKİ*'ye ilişkin uluslararası standarda uygun olarak *TAKİ* onayı verilmesi için yapılan başvuruları değerlendirmek üzere doktorlardan oluşan bir "*TAKİ* Kurulu" oluşturmuştur. *TAKİ* Kurulu üyesi/üyeleri bir *TAKİ* başvurusunu aldığı anda, bu başvuruyu derhâl, *TAKİ*'ye ilişkin uluslararası

standarda uygun olarak değerlendirir ve bu başvuruyla ilgili karar verir. Söz konusu karar dopingle mücadele komisyonunun nihai kararıdır.

WADA, *TAKİ* onayı gerektiren uluslararası müsabakalara katılan herhangi bir sporcunun ya da dopingle mücadele komisyonunun ya da ulusal federasyonların tescilli doping kontrol havuzlarına dâhil olan ulusal düzeydeki bir sporcunun onaylanan Tedavi Amaçlı Kullanım İstisnası'nı kendi inisiyatifiyle her zaman inceleyebilir.

Ayrıca, *TAKİ* talebi reddedilen bu türden bir sporcunun başvuruda bulunması hâlinde de *WADA* söz konusu reddi inceleme yetkisine sahiptir. *WADA* tarafından *TAKİ* başvurularının *TAKİ*'ye ilişkin uluslararası standarda aykırı olarak kabul edildiğinin veya reddedildiğinin tespit edilmesi hâlinde, *WADA* söz konusu kararı iptal edebilir. *TAKİ*'ler hakkındaki kararlar, Dünya Doping Mücadele Kurallarında öngörülen şekilde temyize götürülebilir.

(TBMM Doping Sorununu Araştırma Komisyonu Raporu'ndan alınmıştır.)